

НОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРО НАРОДНУ ІКОНУ

Олена Клименко, Олександр Найден

Богомолець О. В. Українська домашня ікона. — Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017. — 520 с.

Монографію Ольги Богомолець присвячено комплексній характеристиці домашньої (хатньої) ікони як своєрідного явища української художньої культури. Працю написано на стику кількох наукових дисциплін — філософії, культурології, етнології, фольклористики тощо.

У процесі написання було не просто залучено й осмислено значну кількість літературних джерел, а й використано неповторні, раніше не представлені в інформаційному просторі, матеріали унікальної авторської колекції О. Богомолець, що експонуються в Музеї української домашньої ікони і старожитностей «Душа

України» в Історико-культурному заповіднику «Замок Радомисль» (понад 5000 пам'яток).

Видання О. Богомолець «Українська домашня ікона» вражає широтою охоплення матеріалу, спробою домогтися граничної повноти його використання. Така стратегія, як правило, призводить до певних втрат, окремих негативних наслідків, додаючи деякої розосередженості, неврівноваженості між головним і другорядним. Однак у рецензованій праці цього не спостерігаємо — монографія насамперед цікава позитивними результатами й цінними філософічними узагальненнями.

Структура монографії видається продуманою, логічно побудованою, а зміст панорамно розкриває весь естетичний та художній потенціал творців цього різновиду народного мистецтва. Зокрема, праця висвітлює такі смислові аспекти проблеми: «Просторово-символічний вимір дому в житті українського народу»; «Домашня ікона у звичаєвій практиці української родини»; «Домашня ікона у світлі української етнографічної своєрідності»; «Українська домашня ікона: колізії ХХ століття». Новим словом у дослідженні української народної ікони є поданий у монографії аналіз її регіональних типологій. Цінними також є спостереження щодо «смислообразного» синтезу язичницького й християнського пантеону в народному іконопису.

Високо оцінюючи рецензоване видання, дозволимо собі, однак, висловити кілька зауваг: на нашу думку, доцільніше було б замість поняття «домашня ікона» використовувати термін «хатня ікона», а замість «простонароддя» (що його нині найчастіше

сприймають з негативним акцентом, для означення чогось маргінального) — «народне середовище». Проте ці застереження жодним чином не понижують пізнавального та морально-естетичного значення підготовленої праці, у якій народна ікона добре висвітлена як історичне, етнографічне та екзистенційне явище. У монографії переконливо доведена її важлива роль як одного із синкретів традиційного українського середовища. Повагу викликає підхід авторки до народної ікони як до «живого» фактора, що відбиває духовні запити селян та їхні побутові вияви. О. Богомолець досліджує народну ікону і як дискретно функціонуючий образ, і як частину великого

трансцендентного світу зі своїми колізіями, втратами та здобутками. Отже, у монографії поетика народної ікони, її образна своєрідність пояснюються специфікою її сприйняття селянами й мешканцями провінційних містечок і міст.

Праця О. Богомолець є цікавою й цінною саме відчутним у ній живим і безпосереднім «спілкуванням» авторки з народною іконою, яку вона любить та докладає чимало зусиль, щоб її зберегти й популяризувати. Таким чином, читаючи монографію, мимоволі згадуєш слова геніального Григора Тютюнника, про те, що немає загадки таланту, є одна велика загадка любові.

ДІМОФЕ